

Nr 1073

Av herr **Zetterberg m. fl.**, i anledning av *Kungl Maj:ts proposition nr 171, angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m.*

(Lika lydande med motion nr 850 i Första kammaren)

Ämnet samhällskunskap har i Gymnasiepropositionen (1964: 171) erhållit en fyllig behandling, föranledd av ämnets vikt. Sedan propositionen avlämnats har en mot ämnets nuvarande uppläggning kritisk debatt ytterligare ökat intresset för den framtida utformningen av samhällskunskapen i de gymnasiala skolorna. De förväntningar som nu knytes till ämnet tror vi kan förverkligas genom den målsättning och den allmänna uppläggning, som återfinnes i propositionen, varför vi ansluter till dessa. Emellertid anser vi, att följande synpunkter bör beaktas vid riksdagens behandling av ifrågavarande ärende.

1) Till orienteringen om det svenska samhället hör kännedom om våra folkrörelser och det för vårt land säregna samspelet mellan fria och frivilliga organisationer å ena sidan och skilda samhällsorgan å den andra. Genom olika åtgärder i avsikt att stimulera de ideella organisationernas arbete har riksdagen vid flera tillfällen uttryckt sin övertygelse om detta arbetes stora betydelse för samhällslivet. I läroplan för gymnasiet (SOU 1963: 42, sid. 221, ff., jfr SOU 1963: 42, sid. 363) skymtar visserligen dessa rörelser i några sammanhang, t. ex. i samband med behandling av de politiska partierna och deras bakgrund, men i t. ex. de moment som behandlar utbildningsfrågorna, talas icke om det synnerligen omfattande frivilliga studiearbete, som utföres genom folkbildningsorganisationerna.

Det är skäl att sammanhanget mellan organisationernas verksamhet och det allmänna samhällsarbetet blir mera allsidigt belyst i ämnet samhällskunskap. Kunskap bör meddelas om såväl organisationernas uppbyggnad och arbete som deras idédebatt. Icke minst väsentliga förefaller dylika kunskaper vara för dem, som senare skall tjänstgöra i kommunal och statlig förvaltning, då de skulle kunna medverka till ett fruktbart samarbete mellan de förtroendevalda, vilka i stor utsträckning har en bakgrund i folkrörelserna, och funktionärerna inom förvaltningen.

2) I utredningarna rörande de gymnasiala skolorna liksom i remissvaren och i propositionen understrykes vikten av att de internationella aspekterna beaktas vid uppläggningsstudier i samhällskunskap. I läroplansförslaget anbefalles t. ex. att vid studiet av nationalekonomiska av-

snitt internationella jämförelser göres. Samma avsikt förmärks i anvisningar till studiet av FN och dess organ liksom avsnitten om demokrati och diktatur.

Självfallet är kunskap om de internationella organisationernas uppbyggnad och arbetssätt av stor vikt. Men det är också väsentligt för studiet av demokratiens arbetsformer och för debatten om de demokratiska idéerna i vårt land och andra länder, att eleverna i gymnasium och fackskola får någon kännedom om det sätt på vilket man i skilda länder arbetar för utveckling och fördjupande av demokratien. Särskilt angeläget är studiet av de unga länderna i t. ex. Afrika och av andra länder som utvecklat sitt styrelsesätt annorlunda än vi. Det är därvid önskvärt att debatten om demokratiens arbetsformer inte bara konkretiseras i motsättningen demokrati—diktatur utan också exemplifieras genom jämförelser med de skilda samhällsformerna i länder som t. ex. Portugal, Jugoslavien, Tanganyika Ghana, Indien. För att kommande generationer av svensk ungdom verksamt skall kunna bidra till en vidgad internationell förståelse krävs inte bara kunskaper om internationella organisationer och andra länders statsskick utan i minst lika hög grad även en viss förmåga till saklig analys och nyanserat omdöme om politiska förhållanden och samhällsdebatten i andra länder.

3) Undervisningen i samhällskunskap skall hos eleverna skapa förståelse för samhällsarbetets vikt och uppmuntra dem till personligt engagemang och ställningstagande. Något som verksamt kan bidra till en sådan undervisningssituation är en fortlöpande orientering om de frågor som från tid till annan är föremål för utredning och behandling. Inte enbart beslutade åtgärder bör analyseras och debatteras. För att skapa intresse krävs av undervisningen i ett ämne som samhällskunskap också anknytning till dagsaktuella problemställningar. Detta torde för flertalet lärare vara möjligt endast genom kontinuerlig service från skolöverstyrelsen. Därmed skulle eleverna få starkare intryck av den pågående samhällsförändringen och ges förutsättningar att känna sig hemma i samhällsdebatten när de lämnar skolan. En sådan studieuppläggning skulle också medföra att skolan på ett mer uttalat sätt aktivt deltog i samhällsarbetet och i elevernas sociala fostran.

Vi hemställer,

att riksdagen i samband med beslutet om de gymnasiala skolorna uttalar, att de synpunkter på undervisningen i ämnet samhällskunskap i gymnasium och fackskola som ovan framförts vinner närmare beaktande och att studiet i ämnet därvid får den utformningen,

att de fria och frivilliga idéella organisationernas roll i svenskt samhällsliv uppmärksammas,

att de internationella aspekterna på ämnet konkretiseras, genom övning i analys och bedömning av samhällsstrukturen i olika länder i enlighet med vad i motionen anförts, samt

att eleverna fortlöpande orienteras om utvecklingstendenserna inom svenskt samhällsarbete beträffande viktiga frågeställningar som är föremål för debatt och överväganden.

Stockholm den 12 november 1964

Ake Zetterberg

Lisa Johansson

Evert Svensson

Axel Landgren

Thyra Löfqvist
